

УДК 336.4

Тематичний розділ: Економіка та управління підприємствами

Мельник М.І.

к.е.н. старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет

Міченко Т.В.

Студентка 1м курсу ОС «Магістр»
Сумський національний аграрний університет

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день в умовах жорсткої ринкової конкуренції головним фактором сталого розвитку компанії є оптимальне та стабільне фінансове забезпечення, згідно з яким підприємство перебуває у певній врівноваженій системі розвитку, в якій ті чи інші підприємства, чи то сільськогосподарські, чи то комунальні підприємства, ефективно розпоряджаються власними та залученими фінансовими ресурсами. Тематами для подальших досліджень можуть бути питання фінансового забезпечення сталого розвитку компанії та її складових, а також виявлення факторів, що впливають на стан та розвиток компанії, в тому числі структури системи економіко-фінансових показників компанії. У даній статті розглянуто стан та проблеми фінансового забезпечення житлово-комунальних підприємств. Також в статті звернено увагу на взаємозалежність між сталим розвитком та фінансовим забезпеченням комунальних підприємств. Детально аналізуються теоретичні аспекти фінансування комунальних підприємств.

Ключові слова: власний капітал, фінансове забезпечення, підприємство, комунальне підприємство, фінансовий стан, позикові фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Екологічні умови, в яких працюють сучасні компанії, нестабільні як через внутрішньогосподарські умови, так і через кризові явища в економічній сфері. Ці умови, а також нестабільність в підсистемах самих комунальних компаніях, веде до втрати прибутку, збільшення темпів росту збитковості, що призводить до незабезпечення розширеного та й простого відтворення і, отже, до зниження опору умовам виробничо-операційної діяльності. Отже, можна стверджувати, що питання фінансового забезпечення стійкості діяльності компаній залишається одним із найскладніших та найвагоміших. Нинішня фаза фінансування комунальних підприємств породила низку проблем на макро- та мікрорівні, що відображаються на їх діяльності в загальному розумінні, а також з боку їх фінансових аспектів. Це створює ряд завдань для цих підприємств, які потрібно вирішувати негайно. Підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта, означає створення та вдосконалення його фінансової безпеки, робота над якою забезпечить довгостроковий стійкий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання практики фінансового забезпечення розвитку суб'єктів господарювання та його теоретичне обґрунтування є одними з найбільш суперечливих в економічній науці сьогодення та представлені науковими працями В. Андрущенко, О. Кириленко, І. Ткачук, К. Павлюка, Ю. Вавилова, Л. Гончаренко, В. Дем'янишина, Г. Базарової, В. Федосова та інших. Але незважаючи на значні наукові дослідження, теоретичні основи фінансового забезпечення підприємств недостатньо вивчені

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значні обсяги наукових досліджень у сфері фінансового забезпечення компаній, на сьогоднішній день мало уваги приділяється фінансуванню саме комунальних підприємств, тому це дослідження є актуальним.

Мета статті. Основна мета цієї роботи - оцінити ситуацію та проблеми фінансового забезпечення комунальних підприємств та формулювання пропозиції щодо вдосконалення фінансування КП в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека, що є одним із основних каналів руху грошових коштів у виробничій сфері, характеризує здатність фінансової системи створювати ресурси у процесі відтворення під час руху коштів, що забезпечують розвиток економіки [7, С. 138]. Фінансове забезпечення є частиною фінансового механізму, яке на одному рівні з управлінням фінансами, фінансовим плануванням, фінансовим регулюванням та прогнозуванням тощо. У наукових дослідженнях економічного спрямування поняття фінансового забезпечення, його структура та призначення трактуються по-різному [3, С. 939]. Фінансування діяльності компанії забезпечується самофінансуванням, позиками та зовнішнім фінансуванням. Дослідники поділяють фінансове забезпечення на три частини та виділяють традиційні способи фінансування бізнесу для підприємств, використовуючи власні ресурси [9, С.127]. Проведемо аналіз фінансового стану КП «Ромникомунтепло» РМР.

Таблиця 1. Аналіз фінансового стану КП «Ромникомунтепло» РМР

Показники	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +/-	
				2018/2017	2019/2018
Частка основних засобів в активах	0.15	0.19	0.21	0.03	0.02
Коефіцієнт зносу основних засобів	0.57	0.55	0.55	-0.02	0
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	2.07	2.38	2.22	0.31	-0.16
Фондовіддача	11.82	14.06	11.22	2.24	-2.84
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	5.44	3.9	3.81	-1.54	-0.09
Рентабельність активів за чистим прибутком, %	1.33	0.87	0.91	-0	0
Період окупності власного капіталу	5.2	8.73	10.02	3.53	1.29
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0.06	0.1	0.09	0.04	-0.01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.06	0.1	0.09	0.04	-0.01
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	0.89	0.87	0.85	-0.01	-0.02
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0.05	0.08	0.08	0.03	0.01
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0.77	0.74	0.81	-0.02	0.07

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю КП «Ромникомунтепло» РМР

У 2017 році 15,29% пасивів було інвестовано у основні фонди компанії виходячи з частки основних засобів. У 2018 році сума інвестування зросла на 3,38% порівняно з попереднім роком. Це говорить про зростання виробничих потужностей суб'єкта господарювання. Тенденція залишається незмінною у 2019 році, а частка основних фондів підприємства продовжує збільшуватися. У 2017 році коефіцієнт обороту активів досліджуваного підприємства становив 2,07. Отримані результати розрахунків означають підвищення ефективності використання активів досліджуваного підприємства. У 2019 році порівняно з 2018 роком ситуація на підприємстві дещо зміниться, і досліджуване комунальне підприємство знизить ефективність своїх активів - на -0,16 грн. Якщо говорити про окупність активів, то можемо сказати, що у 2017 році кожна гривня, вкладена в основні фонди підприємства, принесла йому 11,82 грн. доходу. У 2018 році виробництво та реалізація капітальних активів зросли на 2,24. У 2018 році ефективність використання основних фондів знизилася.

Рентабельність активів досліджуваного підприємства становила 1,33% у 2017 році. Компанія отримала чистий прибуток у розмірі 1,33 копійки за кожен вкладений гривню. У 2018 році досліджуване підприємство отримало чистий прибуток 0,87 копійки за кожен інвестицію в гривню активів. Рентабельність активів досліджуваного підприємства у 2019 році становила 0,91%. У 2017 році коефіцієнт власного капіталу становив 0,06, що нижче нормативного значення. Слід вжити заходів для посилення ролі капіталу у фінансуванні активів [5].

Розглянемо динаміку капіталу підприємства у наступній таблиці.

Таблиця 2. Динаміка капіталу комунального підприємства за ознакою тривалості участі у діяльності, тис.грн.

Показники	2017	2018	2019	Відносне відхилення, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Постійний капітал	1565	2453	2159	56.74	-11.99
Мобільні зобов'язання	25590	23365	22735	-8.69	-2.7

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю КП «Ромникому тепло» РМР

За результатами розрахунків були отримані наступні дані. У 2017 році ОЗ досліджуваного підприємства становили 1565 тис. грн. У 2018 році ця сума зросла на 56,74% порівняно з попереднім 2017 роком. Це достатньо позитивна тенденція, яка говорить про зростання фінансової стабільності досліджуваного підприємства, оскільки доступний для неї капітал збільшується незалежно від умов фінансових ринків. Але ситуація у другій половині досліджуваного підприємства змінилася, та рівень основних джерел фінансування знизився на -12,03%. Це говорить про те, що компанія більш чутлива до коливань на ринку капіталу, що є негативним для підприємства. На кінець 2019 року вартість основних фондів досліджуваного підприємства становила 2159 тис. грн. Кількість мобільних зобов'язань досліджуваного підприємства постійно зменшується, що позитивно впливає на поточну ліквідність. В наступній таблиці розглянемо динаміку показників власного капіталу комунального підприємства за 2017-2019 рр.

Таблиця 3. Динаміка показників власного капіталу комунального підприємства за 2017-2019 рр.

Показники	2017	2018	2019
Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування господарської діяльності	9.68	-5.34	-0.12
Рентабельність власного капіталу, %	19.24	11.45	9.98
Оборотність власного капіталу	30.06	31.42	24.41
Приріст власного капіталу, тис.грн.	9	889	-295
Вартість власного капіталу згідно прибуткового підходу	0.19	0.11	0.1

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю КП «Ромникомунтепло» РМР

Решта чистого прибутку компанії для власного фінансування може бути розподілена у статутні або резервні фонди. Резерв прибутку належить засновникам досліджуваного підприємства і, таким чином, збільшує власний

капітал КП і, як результат, зменшує суму збитків. Якщо значення показника перевищує 1, це означає, що не тільки прибутки будуть реінвестовані, але і інвестиції, пов'язані з роботою компанії, також збільшуватимуться. У 2017 році власний капітал досліджуваного підприємства збільшився на 9000 грн. Наступного року збільшення власного капіталу склало 889 тис. грн.

В наступній таблиці розглянемо динаміку позикових коштів підприємства.

Таблиця 4. Динаміка позикових коштів підприємства, тис.грн.

Показники	2017	2018	2019
Короткострокові ресурси	25590	23365	22735

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю КП «Ромникомунтепло» РМР

Досліджуване підприємство протягом 2017-2019 рр. не використовувало довгострокові кредитні ресурси. Протягом періоду дослідження обсяг короткострокових зобов'язань комунального підприємства постійно падає, та складає у 2019 році 22735 тис. грн., що позитивно позначається на поточній ліквідності.

Динаміку показників рентабельності підприємства розглянемо в наступній таблиці 5.

Таблиця 5. Динаміка показників рентабельності підприємства, %

Показники	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +,-		Відносне відхилення, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	1.33	0.87	0.91	-0.46	0.04	-34.54	4.46
Рентабельність власного капіталу	19.24	11.45	9.98	-7.79	-1.48	-40.47	-12.88
Рентабельність виробничих фондів	7.57	5.13	4.58	-2.44	-0.54	-32.24	-10.57
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0.64	0.36	0.41	-0.28	0.04	-43.05	12.1
Коефіцієнт реінвестування	9.68	-5.34	-0.12	-15.02	5.22	-155.2	-97.72
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	1.86	-0.5	-0.01	-2.36	0.49	-126.98	-97.41
Період окупності капіталу, рік	75.39	115.16	110.24	39.77	-4.92	52.76	-4.27
Період окупності власного капіталу	5.2	8.73	10.02	3.53	1.29	67.99	14.79

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю КП «Ромникомунтепло» РМР

Рентабельність активів досліджуваного комунального підприємства у 2017 році становила 1,33%, тобто підприємство отримало 1,33 коп. чистого прибутку на кожну гривню активів. На кожну вкладену гривню в актив підприємства у 2018 році отримано 0,87 копійок чистого прибутку. У 2019 році рентабельність активів комунального підприємства становила 0,91%.

Якщо припустити, що комунальне підприємство працює на рівні 2017 року, то капітал повернеться протягом 5,2 років. Якби комунальне підприємство діяло б на рівні 2018 року, його капітал був би амортизований через 8,73 років.

Висновки і пропозиції. Хороше фінансове становище, адекватне фінансове забезпечення та фінансова стабільність визначають можливості підтримки та розвитку конкурентоспроможності. Таким чином, існує три критерії фінансової підтримки розвитку конкурентоспроможності: чистий дохід, чистий грошовий потік та хороший фінансовий стан. Вони показують, чи може компанія з поточним рівнем цих фінансових показників забезпечити розвиток конкурентоспроможності, і тому при визначенні впливу фінансового забезпечення на розвиток конкурентоспроможності компанії слід враховувати всі елементи фінансового забезпечення, фінансового стану і фінансової стійкості компанії.

Перспективами подальших досліджень є питання фінансової підтримки сталого розвитку підприємства та його складових, а також виявлення чинників, що впливають на стан і розвиток підприємства, побудова системи показників економічних показників підприємств може стати предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Kucher O., Pokotylska N. (2016) Marketing management in the system of agricultural enterprises management. Podilian bulletin: agriculture, engineering, economics. с. 128 – 134. 2016. <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/336/1/PB-25-15.pdf> (дата звернення: 26.03.2020)

2. Kucher Oleg. (2017) Problems of management and marketing in the enterprises activity of agriculture, SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS IN AGRICULTURAL ENGINEERING AGRONOMY AND VETERINARY MEDICINE Vol. 1, No. 1, pp. 31-41 ISBN 978-83-65180-17-9 2017<http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/12/1/Problems%20Of%20Management%20And%20Marketing%20In%20Theenterprises%20Activity%20Of%20Agriculture.pdf> (дата звернення: 26.03.2020)
3. Mandych O., Mykytas A., Melnyk M., Girzheva O., Kalinichenko S. (2020) Financial Condition of the Development of the Market of Renewable Energy Sources. In: Wróbel M., Jewiarz M., Szłęk A. (eds) Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 939-951. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-13888-2_90#citeas (дата звернення: 28.03.2020)
4. Melnyk M., Zabolotnyy S. (2017) Essence of the financial state of the enterprise. Actual problems of agrarian economy: theory, practice, strategy. 2017 P. 262-265. <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/6916/1/120-123.pdf> (дата звернення: 29.03.2020)
5. Zabolotnyy S., Melnyk M. (2018) The Financial Efficiency of Biogas Stations in Poland. In: Mudryk K., Werle S. (eds) Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 83-93. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-72371-6_9 (дата звернення: 27.03.2020)
6. Аналіз і оцінка ефективності функціонування підприємницьких структур (методичні вказівки) / За ред. О.М. Люткевич Львівський банківський коледж Національного банку України. Львів. 2018. 33 с.
7. Захарченко В.О., Счасна С.І. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. № 1. 2005. С.137–144.
8. Мельник М. І. (2017) Моделювання та оцінка фінансового стану сільськогосподарських агроформувань України та Польщі [Електронний ресурс] / М. І. Мельник // Економічний вісник Запорізької державної 386

інженерної академії. – 2017. – Вип. 5 (11).– Режим доступу:
<http://www.visnyk.zdia.zp.ua/5-11-2017>. (дата звернення: 27.03.2020)

9. Мельник М.І. (2017) Інноваційна привабливість України на основі “Global Innovation Index”. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя. 2017. Вип. 4 (10). С.123-128.

References:

1. Kucher O., Pokotylska N. (2016) Marketing management in the system of agricultural enterprises management. Podilian bulletin: agriculture, engineering, economics. с. 128 – 134. 2016.

<http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/336/1/PB-25-15.pdf> (дата звернення: 26.03.2020)

2. Kucher Oleg. (2017) Problems of management and marketing in the enterprises activity of agriculture, SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS IN AGRICULTURAL ENGINEERING AGRONOMY AND VETERINARY MEDICINE Vol. 1, No. 1, pp. 31-41 ISBN 978-83-65180-17-9

2017<http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/12/1/Problems%20Of%20Management%20And%20Marketing%20In%20Theenterprises%20Activity%20Of%20Agriculture.pdf> (дата звернення: 26.03.2020)

3. Mandych O., Mykytas A., Melnyk M., Girzheva O., Kalinichenko S. (2020) Financial Condition of the Development of the Market of Renewable Energy Sources. In: Wróbel M., Jewiarz M., Szłęk A. (eds) Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 939-951. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-13888-2_90#citeas (дата звернення: 28.03.2020)

4. Melnyk M., Zabolotnyy S. (2017) Essence of the financial state of the enterprise. Actual problems of agrarian economy: theory, practice, strategy. 2017 P. 262-265. <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/6916/1/120-123.pdf> (дата звернення: 29.03.2020)

5. Zabolotnyy S., Melnyk M. (2018) The Financial Efficiency of Biogas Stations in Poland. In: Mudryk K., Werle S. (eds) Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 83-93. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-72371-6_9 (дата звернення: 27.03.2020)
6. Analysis and evaluation of efficiency of functioning of business structures (methodical instructions) / Ed. O.M. Lyutkevych Lviv Banking College of the National Bank of Ukraine. Lviv. 2018. 33 p. <http://www.disslib.org/orhanizatsiyno-ekonomichna-polityka-spryjannja-rozvytkovi-pidpryyemnytstva-ta-mekhanizmy.html>
7. Zakharchenko V.A., Shchasna S.I. Systematization of methods for assessing the financial condition of the enterprise. Finance of Ukraine. No. 1. 2005. P.137–144. http://libtomcat.knute.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=83576
8. Melnyk M.I. (2017) Modeling and estimation of financial condition of agricultural agroformations of Ukraine and Poland [Electronic resource] / M.I. Melnyk // Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy. - 2017. - Vip. 5 (11) .- Access mode: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_5\(1\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_5(1)_36) (accessed 26 March 2020)
9. Melnyk M.I. (2017) Ukraine's innovation attractiveness based on the Global Innovation Index. Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy. Zaporizhzhia. Vol. 4 (10). P.123-128.

Мельник М.И.

Миченко Т.В.

Сумської національний аграрний університет

СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В условиях рыночной конкуренции главным фактором устойчивого развития предприятия является оптимальное финансовое обеспечение, по которому предприятие находится в динамической системе равновесия с определенным направлением развития, при котором субъекты предпринимательской деятельности эффективно маневрируют собственными и привлеченными финансовыми ресурсами.

Вопросы финансового обеспечения устойчивого развития предприятия, его составных частей, а также выявление факторов, влияющих на состояние и развитие предприятия, построение системы индикаторов экономических показателей предприятий могут быть темами для дальнейших исследований.

В статье исследовано состояние и проблемы финансового обеспечения коммунального предприятия. Указано взаимозависимость устойчивого развития от финансового обеспечения предприятий. Подробно проанализированы теоретические аспекты финансового обеспечения.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, предприятие, коммунальное предприятие, финансовое состояние, заемные финансовые ресурсы, собственный капитал.

Mariia Melnyk

Michenko Tetiana

Sumy National Agrarian University

STATE AND PROBLEMS OF FINANCIAL SUPPORT MUNICIPAL ENTERPRISES

Summary

The environmental conditions in which modern enterprises operate are unstable, which is caused by both economic conditions and crisis phenomena in the economy as a whole. This, as well as fluctuations in the subsystems of the enterprises themselves, lead to a loss of profit, an increase in loss, resulting in not only extended but also simple reproduction and, as a consequence, reduced resistance to the conditions of production and economic activity. Therefore, the problem of enterprise sustainability remains one of the complex and significant ones.

The current period of formation of financial resources has revealed a number of problems in the activity of public utilities at the macro and micro levels, which are reflected in their activities in general and financial aspects of activity, in particular. This puts a number of tasks ahead of the management of these enterprises that require immediate resolution. In particular, increasing the effectiveness of the business entity's task is to form and improve financial security, the functioning of which would enable sustainable development in the long term. In today's context, the value of financial security is changing qualitatively. It is transformed from a passive distributive mechanism of newly created value into the main regulator of economic activity of modern enterprises.

In the conditions of market competition, the main factor of sustainable development of the enterprise is the optimal financial security, according to which the enterprise is in a dynamic system of equilibrium with a defined direction of development, in which the subjects of entrepreneurial activity effectively maneuver their own and attracted financial resources.

The article investigates the state and problems of financial support of the utility. The interdependence of sustainable development with the financial support of enterprises is noted. Theoretical aspects of financial security are analyzed in detail.

Despite the considerable amount of scientific research on the state and problems of financial support of enterprises, insufficient attention is paid to enterprises of communal ownership, so this research is relevant.

The main purpose of this work is to evaluate the state and problems of financial support of enterprises and to develop proposals for its improvement in the current conditions.

Keywords: financial security, enterprise, communal enterprise, financial condition, borrowed financial resources, equity.